

UCHWAŁA NR XXXII/166/09
RADY GMINY CZYŻEW - OSADA

z dnia 21 grudnia 2009 r.

w sprawie przyjęcia: "Gminnego programu opieki nad zabytkami dla Gminy Czyżew Osada na lata 2010-2013".

Na podstawie art.7 ust. 1, pkt.9, art.18 ust.2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001r. Nr 142, poz. 1591¹), art. 87 ust.1,3,4 i 5 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i o opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568²)

Rada Gminy uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „Gminny program opieki nad zabytkami dla Gminy Czyżew Osada na lata 2010 - 2013”, zaopiniowany pozytywnie przez Podlaskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, stanowiący załącznik nr 1 do uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Czyżew-Osada

§ 3. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Podlaskiego.

- 1) Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2002 r. Nr 23, poz. 220, Nr 62, poz. 558, Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz. 1271 i Nr 214, poz. 1806, z 2003 r. Nr 80, poz. 717 i Nr 162, poz. 1568, z 2004 r. Nr 102, poz. 1055, Nr 116, poz. 1203 i Nr 167, poz. 1759, z 2005 r. Nr 172, poz. 1441 i Nr 175, poz. 1457, z 2006 r. Nr 17, poz. 128 i Nr 181, poz. 1337, z 2007 r. Nr 48, poz. 327, Nr 138, poz. 974 i Nr 173, poz. 1218, z 2008 r. Nr 180, poz. 1111 i Nr 223, poz. 1458 oraz z 2009r. Nr 52, poz.420
- 2) Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2004 r. Nr 96, poz. 959, Nr 238, poz. 2390; z 2006 r. Nr 50, poz. 362, Nr 126, poz. 875; z 2007 r. Nr 192, poz. 1394; z 2009 r. Nr 31, poz. 206 i Nr 97, poz. 804

U Z A S A D N I E N I E

Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 9 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591, z późn. zm.) ochrona zabytków i opieka nad zabytkami należy do zadań własnych Gminy. Obowiązek sporządzenia Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami nakłada na gminę art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2003 r. Nr 162, poz. 1568, z późn. zm.). Zgodnie z art. 87 Wójt Gminy sporządza na okres 4 lat gminny program opieki nad zabytkami, który przyjmuje Rada Gminy po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków. „Gminny Program Opieki nad Zabytkami na lata 2010-2013” został zaopiniowany pozytywnie przez Podlaskiego Konserwatora Zabytków.

OCENA

1) Cel wprowadzenia

Zgodnie z art. 87 ust 2 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami program ma na celu w szczególności: - włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, - uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej, - zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania, - wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego, - podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami, - określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków.

2) Zakres regulacji

„Gminny Program Opieki nad Zabytkami na lata 2010-2013”, poprzez bardzo szerokie podejście do kwestii opieki nad zabytkami obejmujące m.in.: ochronę zabytków, regulacje prawne, promocję, edukację, pozyskiwanie środków finansowych itp., będzie angażował wiele jednostek organizacyjnych i grup społecznych.

3) Skutki

Poprawa stanu zachowania gminnego środowiska kulturowego oraz uświadamianie potrzeb i zasad ochrony tegoż środowiska wśród społeczeństwa gminy. Zwiększenie tożsamości lokalnej mieszkańców oraz znaczenia dziedzictwa kulturowego dla promocji i rozwoju gminy.

Przewodniczący Rady Gminy

Jerzy Sienicki

**GMINNY
PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI
NA LATA 2010 - 2013**

I. Postanowienia ogólne

1. Ilekroć w niniejszym programie jest mowa o:

- 1) ustawie – rozumie się przez to ustawę z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. Nr 162, poz.1568)
- 2) programie – rozumie się przez to „GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI NA LATA 2010-2013”
- 3) gminie – rozumie się przez to Gminę Czyżew-Osada

2. Program ma na celu:

- 1) włączenie problematyki ochrony zabytków do bieżących zadań, wynikających z zapisów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w gminie,
- 2) uwzględnianie uwarunkowań prawnych opieki nad zabytkami,
- 3) rozpoznawanie potrzeb dotyczących podejmowania działań zmierzających do zahamowania procesów degradacji zabytków i doprowadzania do poprawy stanu ich zachowania,
- 4) eksponowanie zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego,
- 5) podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych,
- 6) tworzenie warunków współpracy z właścicielami zabytków dla zapewniania ich opieki w zakresie utrzymania i konserwacji

II. Posiadana dokumentacja dotycząca dóbr kultury w gminie

1.” Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Czyżew-Osada”

Ustalenia „ Studium...” obejmują:

- cele rozwoju gminy oraz uwarunkowania ich realizacji,
- politykę rozwoju przestrzennego,
- katalog miejscowych planów,
- priorytety strategiczne gminy Czyżew Osada do roku 2020.

Stosowne miejsce w wymienionym dokumencie zajmuje problematyka środowiska kulturowego, w tym:

- stref ochrony konserwatorskiej,
- obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków,
- stanowisk archeologicznych w gminie,
- pomników przyrody i obszaru chronionego krajobrazu.

W wyszczególnionych rozdziałach zawarte zostały elementy stanu zachowania poszczególnych obiektów wraz z wykazem działań, które są postulowane dla zachowania walorów kulturowych gminy. Wymieniono obiekty, które kwalifikują się do wpisu w rejestrze zabytków oraz obszary,

którym gmina może nadać status prawem chronionego krajobrazu, użytku ekologicznego lub też stanowiska dokumentacyjnego.

Przed wszystkim wyznaczono miejsca i zakres współdziałania w zakresie ochrony środowiska kulturowego z wojewódzkim konserwatorem zabytków,

2. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego

W 2007 roku uchwalono miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy dla obszaru obejmującego miejscowości: Czyżew Osada, Czyżew Stacja, Czyżew Siedliska, Czyżew Złote Jabłko, Czyżew Chrapki, Ołdaki Magna Brok, Czyżew Ruś Wieś

Plan wskazuje obiekty wpisane do rejestru zabytków wojewódzkiego konserwatora zabytków, zgodnie z rysunkiem planu oraz wykazem, dla których ustala

- 1) nakaz zachowania substancji zabytkowej obiektu przy remoncie lub modernizacji obiektu.
- 2) nakaz utrzymania proporcji bryły, kompozycji i detalu architektonicznego elewacji;
- 3) nakaz utrzymania geometrii dachu;
- 4) nakaz uzyskania stosownego pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków, zgodnie z przepisami odrębnymi w zakresie ochrony zabytków, na:

- a) prowadzenie wszelkich prac przy obiektach i na terenach zabytkowych oraz w ich bezpośrednim otoczeniu,
- b) prowadzenie badań i prac archeologicznych oraz architektonicznych,
- c) dokonywanie podziałów zabytków,
- d) dokonywanie zmiany przeznaczenia lub sposobu korzystania z zabytku,
- e) podejmowanie innych działań, które mogłyby wpłynąć na naruszenie substancji zabytkowej lub wygląd zabytku.

2. Plan wskazuje obiekty wpisane do ewidencji zabytków wojewódzkiego konserwatora zabytków, zgodnie z rysunkiem planu oraz wykazem, dla których ustala:

- 1) nakaz zachowania historycznego charakteru budynków,
- 2) nakaz utrzymania proporcji bryły, kompozycji i detalu architektonicznego elewacji poprzez szczególną dbałość o:
 - a) ukształtowanie bryły budynku,
 - b) opracowanie elewacji (forma i układ otworów, detal architektoniczny),
 - c) wykończenie ścian zewnętrznych i pokrycia dachów.
- 3) nakaz utrzymania geometrii dachu;
- 4) nakaz uzyskania uzgodnienia wojewódzkiego konserwatora zabytków zgodnie z przepisami odrębnymi w zakresie ochrony zabytków, na prowadzenie wszelkich prac budowlanych w obrębie obiektów będących w ewidencji wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Ponadto w procesie planistycznym uzyskano uzgodnienie projektów od wojewódzkiego konserwatora zabytków, co świadczy o tym, że gmina zamierza kontynuować swoje działania w płaszczyźnie ochrony środowiska kulturowego w tym ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Będzie to miało istotne znaczenie dla określenia działań priorytetowych i bieżących w dalszej części programu.

I. Katalog zabytków w gminie z uwzględnieniem stanów własnościowych

1. W Urzędzie Gminy zgodnie z art. 22 ust. 4 ustawy prowadzona jest od roku 2003 gminna ewidencja zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomości z terenu gminy, objętych wojewódzką ewidencją zabytków.

Kartoteka adresowa obejmuje następujące zabytki:

Brulino Koski

1. Dwór, mur., 1880 r. (odbud. 1966/67 r.), nr rej. A-191 z dn. 11.10.1985 r.
2. Cmentarz z okresu I wojny światowej, żołnierzy rosyjskich, nr rej. A-529 z dn. 7.12.1994

Czyżew Osada

3. Historyczny układ przestrzenny miejscowości 4-6. Zespół kościoła paraf. p.w. Św. Piotra i Pawła:
 - a. kościół, mur., 1874 r., proj. Leonardo Marconi, nr rej. A-58 z dn. 28.04.1980 r.
 - b. brama i ogrodzenie cmentarza przykościelnego, mur., 4 ćw. XIX w.
 - c. plebania, mur., 4 ćw. XIX w.
7. Bożnica, ul. Piwna, mur., 4 ćw. XIX w., nr rej. A-207 z dn. 5.11.1985 r.
- 8-10. Zespół cmentarza rzymskokatolickiego, nr rej. A-343 z dn. 21.12.1987 r.
 - a. kaplica grobowa rodziny Szoizmanów, mur., 3 ćw. XIX w., nr rej. A-343 z dn. 21.12.1987 r.
 - b. kaplica grobowa rodziny Małowieskich, mur., pocz. XX w., nr rej. A-343 z dn. 21.12.1987 r.
 - c. ogrodzenie cmentarza parafialnego, mur., k. XIX w.
11. Cmentarz żydowski, ul. Cicha
12. Cmentarz z okresu I wojny światowej, ul. Łomżyńska
13. Szkoła, ob. budynek mieszkalny, ul. Nurska 28
- 14-16. Zespół dworca:
 - a. dworzec, mur., 1859-1862r., nr rej. A-380 z dn. 28.12.1988 r.
 - b. parowozownia, ob. dom mieszkalny, mur., l. 60 XIX w.
 - c. dom mieszkalny ul. Kolejowa 3, mur., drewn., XIX/XX w.
17. Zespół dworsko-parkowy:
 - a. park krajobrazowy, nr rej. A-217 z dn. 16.12.1985 r.

ul. Cicha

18. Dom nr 1, drewn., l. 20 XX w.

ul. Duży Rynek

19. Dom nr 11a, mur., pocz. XX w.
20. Dom nr 13, mur., l. 30 XX w.

ul. Kościelna

21. Dom nr 2, mur., pocz. XX w.
22. Dom nr 10, drewn., l. 20 XX w.
23. Dom nr 11, drewn., l. 30 XX w.
24. Dom nr 12, drewn., l. 30 XX w.,
25. Dom nr 16, mur., pocz. XX w.
26. Dom nr 27, drewn., l. 20 XX w.

ul. Krótka

- 27. Dom nr 1, drewn., 1. 20 XX w.
- 28. Dom nr 3, drewn., 1. 30 XX w.
- 29. Dom nr 4, drewn., 1. 10 XX w.

ul. Kwiatowa

- 30. Dom nr 1, drewn., 1. 30 XX w.
- 31. Dom nr 3, drewn., 1. 30 XX w.
- 32. Dom nr 5, drewn., 1. 30 XX w.
- 33. Dom nr 6, drewn., 1. 30 XX w.
- 34. Dom nr 8, drewn., 1. 30 XX w.
- 35. Dom nr 10, drewn., 1. 30 XX w.
- 36. Dom nr 12, drewn., 1. 20 XX w.
- 37. Dom nr 14, drewn., 1. 20 XX w.

ul. Mazowiecka

- 38. Dom nr 1, drewn., 1. 30 XX w.
- 39. Dom nr 2, drewn., 1. 30 XX w.
- 40. Dom nr 3, drewn., 1. 30 XX w.
- 41. Dom nr 6, drewn., 1. 30 XX w.
- 42. Dom nr 7, drewn., 1. 30 XX w.
- 43. Dom nr 9, drewn., 1. 30 XX w.
- 44. Dom nr 11, drewn., 1. 30 XX w.
- 45. Dom „Gen. Roszkowskiego” nr 12, drewn., pocz. XX w.
- 46. Dom nr 15, drewn., 1. 20 XX w.
- 47. Dom nr 20, drewn., . 30 XX w.
- 48. Dom nr 23, drewn., . 30 XX w.
- 49. Dom nr 27, drewn., . 20 XX w.
- 50. Dom nr 28, drewn., . 30 XX w.
- 51. Dom nr 35, drewn., . 30 XX w.
- 52. Dom nr 37, drewn., mur., 1. 30 XX w

ul. Niepodległości

- 53. Dom nr 2, drewn., 1. 20 XX w.

ul. Nurska

- 54. Dom nr 1, drewn., 1. 20 XX w.
- 55. Dom nr 6, drewn., 1. 30 XX w.
- 56. Dom nr 14, drewn., 1. 30 XX w.
- 57. Dom nr 16, drewn., 1. 30 XX w.
- 58. Dom nr 18 drewn., 1. 30 XX w.
- 59. Dom nr 24, drewn., 1. 20 XX w.

ul. Piwna

- 60. Dom nr 5, drewn., 1. 30 XX w.

ul. Zarębska

- 61. Dom nr 6, drewn., pocz. XX w.
- 62. Dom nr 10, drewn., 1. 20 XX w.
- 63. Dom nr 12, drewn., 1. 20 XX w.
- 64. Dom nr 16, drewn., 1. 30 XX w.

65. Dom nr 18, drewn., l. 30 XX w.
66. Dom nr 23, drewn., l. 30 XX w.
67. Dom nr 25, drewn., l. 30 XX w.
68. Dom nr 28, drewn., l. 30 XX w.
69. Dom nr 29, drewn., l. 20 XX w.
70. Dom nr 30, drewn., l. 30 XX w.
71. Dom nr 32, drewn., l. 30 XX w.
72. Dom nr 33, drewn., l. 30 XX w.
73. Dom nr 35, drewn., l. 30 XX w.
74. Dom nr 39, drewn., l. 30 XX w.
75. Dom nr 41, drewn., l. 30 XX w.
76. Młyn motorowy, ul. Nurska, drewn., 1948 r.

Czyżew Chrapli

77. Cmentarz z okresu I wojny światowej, ul. Mazowiecka. nr rej. A-262 z dn. 3.03.1987 r.

Czyżew Stacja

78. Cmentarz z okresu I wojny światowej, ul. Szkolna. nr rej. A-261 z dn. 3.03.1987 r.

Dabrowa Cherubiny

79. Dom nr 2, drewn., pocz. XX w.

Dabrowa Kity

80. Dom nr 5, drewn., pocz. XX w.

Dabrowa Michalki

81. Dom nr 2, drewn., ok. 1900 r.
82. Dom nr 37, drewn., pocz. XX w.

Dabrowa Nowa Wieś

83. Dom nr 37a, drewn., 1940 r.

Dabrowa Wielka

- 84-87. Zespół kościoła paraf. p.w. Św. Stanisława Bpa :
a. kościół, mur., 1883-1889 r. nr rej. A-407 z dn. 15.06.1990 r.
b. kaplica, mur., pocz. XX w. nr rej. A-407 z dn. 15.06.1990 r.
c. plebania, mur., 1887 r.
d. ogrodzenie cmentarza kościelnego, mur./kam. nr rej. A-407 z dn. 15.06.1990 r.
88. Szkoła, drewn., ok. 1888 r.
89. Dom nr 18, drewn., k. XIX w.
90. Dom nr 23, mur., 1919 r.
91. Dom nr 27, drewn., ok. 1888 r.
92. Dom nr 73, drewn., l. 10 XX w.
93. Młyn, drewn., l. 30 XX w.
94. Cmentarz rzymskokatolicki, nr rej. A-350 z dn. 32.12.1987 r.
95. Pozostałości zespołu dworskiego

Dmochy Bable

96 Dom nr 2, drewn., ok. 1930 r.

Dmochy Rodzonki

97-99. Cmentarzysko kurhanowe :

- | | |
|-------------------|----------------------------------|
| a. kurhan, st. 1. | nr rej. A-155 z dn. 5.11.1968 r |
| b. kurhan, st. 2 | nr rej. A-156 z dn. 5.11.1968 r, |
| c. kurhan, st. 3. | nr rej. A-157 z dn. 5.11.1968 r. |

Dmochy Wypychy

100. Dom nr 3, drewn., ok. 1918 r.

Kaczyn Herbasy

101. Dom nr 13, drewn., 1913 r.

102. Dom nr 16, drewn., pocz. XX w.

Rosochate Kościelne

103-105. Zespół kościoła paraf. p.w. Św. Doroty :

- | | |
|-------------------------------|---------------------------------|
| a. kościół, mur., 1546 r. | nr rej. A-8 z dn. 19.03.1956 r. |
| b. dzwonnica, drewn., 1825 r. | |
| c. plebania, drewn., 1931 r. | |

106. Cmentarz rzymskokatolicki, _____ **nr rej. A-344 z dn. 21.12.1987 r.**

Siennica Klawy

107. Chlewik w zagrodzie nr 1, drewn., k. XIX w.

Siennica Lipusy

108. Stodoła w zagrodzie nr 2, drewn., 1930 r.

109. Obórka, drewn., k. XIX w.

Siennica Łukasze

110-111. Zagroda nr 6 :

- | | |
|---------------------------------|--|
| a. dom, drewn., l. 20 XX w. | |
| b. chlewik, drewn., pocz. XX w. | |

112. Dom nr 7, drewn., pocz. XX w.

Siennica Świechy

113. Stodoła w zagrodzie nr 15, drewn., pocz. XX w.

Stokowe Szerszenie

114. Dróżniczówka, mur., pocz. XX w.

Świeck Strumiany

115. Kapliczka przydrożna, drewn., XVIII w.

116. Grodzisko XI-XII w., _____ **nr rej. A-152 z dn. 7.03.1966 r.**

117. Cmentarzysko. XII-XIII w., _____ **nr rej. A-160 z dn. 10.11.1970 r.**

118. Osada wcz.-średn., _____ **nr rej. A-161 z dn. 10.11.1970 r.**

Zalesie Stare

119. Dom nr 3, drewn., pocz. XX w.

Zareby Świechy

120. Chlew w zagrodzie nr 1, drewn., ok. 1914 r.

2. Posiadana w Urzędzie gminy dokumentacja kwalifikuje niektóre obiekty zabytkowe do ochrony mimo, że nie są wpisane do rejestru zabytków. W tej grupie znalazły się głównie :

- budynki: chałupy, domy
- obiekty sakralne : krzyże przydrożne, kapliczki, figury, kaplice cmentarne, nagrobki

W programie nie wymienia się wszystkich tego typu obiektów z różnych względów. Po pierwsze inwentaryzacja była sporządzana na podstawie ewidencji WKZ w Białymstoku. Po drugie nie są znane stany własnościowe gruntów, na których posadowione są obiekty co wymaga konfrontacji dokumentacji z danymi ewidencji gruntów.

3. W dokumentacji wyróżniono również obiekty o wartościach kulturowych reprezentujące walory regionalne. W tym zakresie sprawy opiniowania zmian modernizacyjnych i remontowych leżą wyłącznie w gestii samorządu gminy, gdyż są położone poza strefami ochrony konserwatorskiej. Do tej grupy należą głównie budynki-chałupy, domy z XX wieku. Również w opisanej grupie występuje brak rozeznania własnościowego gruntów oraz potrzeba potwierdzenia aktualności wykazu.

IV. Zestawienie celów priorytetowych i zadań do realizacji w zakresie opieki nad zabytkami

1. Aktualizacja i uzupełnienie bazy danych

- 1.1 Dokonanie przeglądu w terenie w każdym sołectwie i weryfikacja posiadanych wykazów
- 1.2 Kwalifikacja obiektów pod kątem stanu estetycznego
- 1.3 Wykonanie dokumentacji fotograficznej wszystkich istniejących obiektów
- 1.4 Uzupełnienie kart ewidencyjnych obiektów o uzyskane dane i dokumentację fotograficzną

2. Określenie stanów własnościowych obiektów

- 2.1 Ustalenie szczegółowej lokalizacji obiektów na działkach gruntu
- 2.2 Nawiązanie współpracy ze Starostwem Powiatowym w Wysokiem Mazowieckiem w celu ustalenia właściciela lub użytkownika
- 2.3 Naniesienie ustalonych danych własnościowych obiektów do kart ewidencyjnych

3. Określenie stanów technicznych obiektów

- 3.1 Nawiązanie współpracy z powiatowym organem nadzoru budowlanego w celu ustalenia stanu technicznego zinwentaryzowanych obiektów
- 3.2 Naniesienie wniosków i opinii w sprawie dalszej kwalifikacji obiektów do gminnej ewidencji dóbr kultury
- 3.3 Określenie niezbędnych prac rewitalizacyjnych obiektów, określenie szacunkowej wartości ich przeprowadzenia

4. Bieżąca aktualizacja ewidencji dóbr kultury w gminie

- 4.1 Wprowadzanie zmian dotyczących rozbiórek, modernizacji i remontów obiektów
- 4.2 Wprowadzanie zmian dotyczących stosunków własnościowych

5. Dokonanie podziału dóbr kultury na kategorie i opracowanie zasad opieki nad nimi

- 5.1 Nawiązanie współpracy z wojewódzką służbą ochrony zabytków i dokonanie wspólnej oceny w kontekście przeprowadzonej inwentaryzacji
- 5.2 Poinformowanie właścicieli obiektów o ich zakwalifikowaniu oraz o wymogach w zakresie opieki nad nimi
- 5.3 Dostosowanie przepisów prawa miejscowego

6. Skierowanie wniosków o wpisanie niektórych wybranych obiektów do rejestru zabytków

- 6.1 Uwzględnienie innych wniosków sformułowanych w toku przeglądów i inwentaryzacji

7. Podejmowanie działań w zakresie odnowy zabytków

- 7.1 Pozyskiwanie środków zewnętrznych na odnowę zabytków będących własnością gminy
- 7.2 Informowanie innych właścicieli obiektów zabytkowych o możliwościach pozyskania środków na odnowę zabytków.

8. Określenie zasad udostępniania zabytków w celach turystycznych

- 8.1 Ustalenie z właścicielami wykazu obiektów udostępnianych w celach turystycznych
- 8.2 Oznakowanie obiektów udostępnianych w celach turystycznych
- 8.3 Opracowanie tablic informacyjnych zamieszczonych na zewnątrz obiektów zawierających podstawowe dane historyczne o obiekcie

9. Edukacja w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego

- 9.1 Włączenie tematyki ochrony dóbr kultury do zajęć szkolnych w szkołach podstawowych i gimnazjach prowadzonych przez gminę
- 9. Publikacja materiałów dotyczących ochrony zabytków i opieki nad zabytkami w prasie lokalnej i na stronie internetowej gminy.

10. Organizacja i sposób ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych

W 2005r. został opracowany odrębny „Plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowej Gminy”. Plan ten został wykonany na potrzeby obrony cywilnej Gminy, uzgodniony z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków i Starostą Wysokomazowieckim.

I. Postanowienia końcowe

- 1. Sprawozdanie z realizacji programu sporządzone przez Wójta Gminy Czyżew-Osada po 2 latach od jego uchwalenia, przedstawione będzie Radzie Gminy.
- 2. W sprawach nie uregulowanych w programie mają zastosowanie obowiązujące przepisy prawa.